

*Н. В. Мединська,
к. е. н., доцент, в. о. завідувача кафедри земельного кадастру, Національний університет
біоресурсів та природокористування України, м. Київ
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-2573-0205>
О. С. Замлинський,
аспірант, Національний університет біоресурсів і природокористування України, м. Київ
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-7990-6398>*

DOI: 10.32702/2306-6814.2023.8.149

ФОРМУВАННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ МОДЕЛІ ФІНАНСОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ВИКОРИСТАННЯ ПРИРОДНИХ РЕСУРСІВ: ІНВЕСТИЦІЙНИЙ АСПЕКТ

N. Medynska,
PhD in Economics, Associate Professor, Acting manager of the Department of Land Cadastre,
National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine, Kyiv
O. Zamlynskyi,
Postgraduate student, The National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine, Kyiv

FORMATION OF A TERRITORIAL MODEL OF FINANCIAL REGULATION OF THE USE OF NATURAL RESOURCES: INVESTMENT ASPECT

Обґрунтовано, що важливою інституціональною передумовою нарощення обсягів інвестиційного забезпечення залучення природних ресурсів у відтворювальний процес виступає формування територіальної моделі фінансового регулювання використання природних ресурсів як комплексу бюджетно-податкових, грошово-кредитних та ліцензійно-дозвільних регуляторів, суб'єктами застосування котрих виступають органи місцевого самоврядування, їх виконкоми, регіональні підрозділи органів державної виконавчої влади. Доведено, що територіальна модель фінансового регулювання використання природних ресурсів має вписуватися у політику децентралізації системи управління природними ресурсами та охороною навколишнього природного середовища і повинна доповнювати національну екологічну та природно-ресурсну політику в частині врахування регіональних особливостей розміщення природно-ресурсних благ та техногенного впливу на навколишнє природне середовище. Дослідження показали, що у 2012—2021 роках в динаміці видатків місцевих бюджетів на охорону навколишнього природного середовища в цілому спостерігається висхідна тенденція, а також має місце зростання питомої ваги місцевих бюджетів в загальних видатках Зведеного бюджету України на відтворення природно-ресурсного потенціалу та покращення якості довкілля. Встановлено, що реальне покращення ситуації з інвестиційним забезпеченням модернізації мережі об'єктів природоохоронної інфраструктури буде забезпечено, коли публічне фінансування екологічних проєктів на рівні територіальних громад доповнюватиметься диверсифікацією джерел інвестування за рахунок коштів вітчизняного приватного бізнесу та нерезидентів. Обґрунтовано, що ключовим елементом територіальної моделі фінансового регулювання використання природних ресурсів має виступати комплекс інвестиційних стимулів, котрі підвищуватимуть заінтересованість природокористувачів у зростанні рівня комплексності використання природних ресурсів, утилізації вторинної природної сировини, перманентному відтворенні біорізноманіття

та нарощенні потенціалу екосистемних послуг природних біогеоценозів. Доведено, що важливою складовою територіальних моделей фінансового регулювання використання природних ресурсів повинні виступати методи та інструменти, які забезпечуватимуть імплементацію у практику вітчизняного природокористування базових положень міжнародних природоохоронних конвенцій, що дасть змогу місцевому самоврядуванню забезпечити нарощення обсягів інвестування модернізації мережі об'єктів природоохоронної інфраструктури за рахунок коштів урядів іноземних держав та глобальних екологічних фондів.

It is proved that an important institutional prerequisite for increasing the volume of investment support for attracting natural resources to the reproduction process is the formation of a territorial model of financial regulation of the use of natural resources as a complex of fiscal, monetary and licensing regulators, the subjects of which are local self-government bodies, their executive committees, regional divisions of state executive authorities. It is proved that the territorial model of financial regulation of the use of natural resources should fit into the policy of decentralization of the natural resource management system and environmental protection and should complement the national environmental and natural resource policy in terms of taking into account regional features of the placement of natural resource benefits and man-made impact on the environment. Studies have shown that in 2012-2021, there is an upward trend in the dynamics of local budget expenditures for environmental protection in general, as well as an increase in the share of local budgets in the total expenditures of the consolidated budget of Ukraine for the reproduction of natural resource potential and improving the quality of the environment. It is established that the real improvement of the situation with investment support for the modernization of the network of environmental infrastructure facilities will be provided when public financing of environmental projects at the level of territorial communities will be supplemented by diversification of investment sources at the expense of domestic private businesses and non-residents. It is proved that the key element of the territorial model of financial regulation of the use of natural resources should be a set of investment incentives, which will increase the interest of nature users in increasing the level of complexity of the use of natural resources, recycling of secondary natural raw materials, permanent reproduction of biodiversity and capacity building of ecosystem services of natural biogeocenoses. It is proved that an important component of territorial models of financial regulation of the use of natural resources should be methods and tools that will ensure the implementation of the basic provisions of international environmental conventions in the practice of domestic nature management, which will allow local self-government to increase the volume of investment in the modernization of the network of environmental infrastructure facilities at the expense of foreign governments and global environmental funds.

Ключові слова: територіальна модель, природна сировина, місцеве самоврядування, інвестиції, кошти, публічні бюджети.

Key words: territorial model, natural raw materials, local self-government, investments, funds, public budgets.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Підвищення результативності використання природних ресурсів у відтворювальних процесах, котрі концентруються у відповідних територіальних громадах, вимагає формування територіальної моделі фінансового регулювання, яка оперуватиме комплексом бюджетних, податкових, кредитних та компенсаційних інструментів впливу на природокористувачів, які забезпечують безпосереднє залучення природної сировини та екосистемних послуг біогеоценозів до господарського обігу. Така модель має базуватися на базових положеннях функціонування інститутів місцевого самоврядування, щоб забезпечити позитивний регуляторний вплив на про-

порції та темпи господарського освоєння природно-ресурсного потенціалу, виходячи з потреб місцевого господарського комплексу та вимог природоохоронного законодавства. Нинішній формат фінансового регулювання використання природних ресурсів на рівні територіальної громади оперує надмірно звуженим переліком регуляторних підойм, щоб стимулювати процеси ефективнішого використання природних ресурсів, в першу чергу природних ресурсів місцевого значення, у переробних ланках регіональних господарських комплексів, а також забезпечувати їх комплексне використання у різних фазах природно-продуктових ланцюгів. Виникає необхідність в умонтуванні в територіальну модель фінансового регулювання природокористування додаткових інструментів регуляторного впливу на природокористувачів, які відповідатимуть вимогам мо-

дернізованої глобальної природоохоронної архітектури та забезпечуватимуть залучення приватних інвестицій у сферу господарського освоєння природно-ресурсного потенціалу та охорони навколишнього природного середовища. Тому першочерговим кроком має стати інституціоналізація регуляторних підойм, які активізують на рівні місцевого самоврядування інвестиційну активність стосовно результативнішого використання природної сировини для досягнення пріоритетів соціально-економічного розвитку територіальних громад.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

У вітчизняній економічній літературі вже тривалий період обґрунтовуються авторські підходи щодо формування на рівні територіальних громад моделі фінансового регулювання використання природних ресурсів, яка давала б можливість результативно вилучати природно-ресурсну ренту за використання природної сировини місцевого значення, забезпечувати ідентифікацію реальної бази фіскального регулювання залучення природних ресурсів у відтворювальний процес та охорони навколишнього природного середовища, фінансувати проекти розширеного відтворення та примноження біорізноманіття, залучати інвестиції у рециклінг вторинної природної сировини і виробництві на цій основі твердого та газоподібного біологічного палива, стимулювати результативне використання земель комунальної власності у відтворенні регіонального капіталу. В контексті формування територіальних моделей фінансового регулювання вчені Державної установи "Інститут економіки природокористування та сталого розвитку Національної академії наук України" зазначають, що забезпечення сталого розвитку територіальних утворень потребує рішучих кроків у напрямі реалізації концепту ефективного використання природного багатства країни в рамках формування на рівні територіальних громад сучасних природно-господарських комплексів, орієнтованих на отримання додаткової вартості природно-ресурсного походження за рахунок інноваційних фінансово-економічних механізмів європейського типу [6, с. 21]. Тобто вчені обґрунтовують доцільність умонтування в інструментарій фінансового регулювання використання природних ресурсів на рівні територіальної громади методів та інструментів інноваційного спрямування, які апробовані закордоном і передбачають сек'юритизацію комунальних природно-господарських активів та створення спеціалізованих муніципальних компаній по їх управлінню.

Говорячи про доцільність трансформації існуючого формату територіального фінансового регулювання природокористування, В.Голян одним з основних чинників господарської та фінансової самодостатності утворень базового рівня визначає зростання надходжень до місцевих бюджетів фіскальних платежів за спеціальне використання природних ресурсів та користування природними та природно-господарськими активами [4, с. 8]. Мова йде про те, що необхідно удосконалити інструментарій фіскального регулювання використання природних ресурсів місцевого значення та диверсифікувати форми користування комунальними природно-господарськими активами, зокрема через імплементацію угод публічно-приватного партнерства та коопе-

рацію природокористувачів різної відомчої підпорядкованості з суб'єктами приватного екологічного та природно-ресурсного підприємництва, що сприятиме поступовому усуненню хронічного інвестиційного дефіциту у сфері господарського освоєння природно-ресурсного потенціалу та запобігання забрудненню довкілля.

Виходячи з того, що процес використання природних ресурсів супроводжується техногенним та антропогенним впливом на природні біогеоценози важливою складовою територіальних моделей фінансового регулювання природокористування має виступати фіскально-бюджетна компонента природоохоронної діяльності. На думку О.Веклич, особливої значущості набувають дослідження методів і регуляторних процедур, спрямованих, насамперед, на зміцнення фінансової бази органів місцевого самоврядування у сфері охорони навколишнього природного середовища, а також посилення дієвості механізмів та інструментів природоохоронної політики [1, с. 61]. Тобто місцеве самоврядування через налагодження системи фіскального впливу на забруднювачів довкілля здатне упередити прояви надмірного еколого-деструктивного впливу на природні біогеоценози і водночас збільшити надходження екологічного податку до місцевих бюджетів, що забезпечить нарощення коштів у фондах охорони довкілля і тим самим збільшить потенціал публічного фінансування природоохоронних проектів.

А.Карпук, Т.Миклуш та О.Дзюбенко складовою фінансового регулювання використання природних ресурсів на муніципальному рівні розглядають розроблення методів та інструментів не лише прямого, а й опосередкованого впливу на природокористувачів, щоб стимулювати останніх впроваджувати методи та технології комплексного природокористування. Вони також обґрунтовують доцільність диверсифікації джерел фінансування природоохоронних та природооблаштувальних проектів на основі емісії муніципалітетами "зелених" облігацій, що дасть можливість на порядок збільшити надходження у фонди охорони навколишнього природного середовища, які формуються у складі бюджетів місцевого самоврядування [5, с. 12—18]. Саме відсутність вказаних стимулів на рівні місцевого самоврядування не дає можливості забезпечити заінтересованість природокористувачів в утилізації вторинної природної сировини і створенні тим самим ресурсної бази для виробництва біологічного палива та зменшення потреби у викопних вуглеводнях [3], що дасть змогу зменшити сукупні витрати на опалення суб'єктів комунальної та соціальної місцевої інфраструктури. Також обґрунтованим є підхід стосовно здійснення муніципальних запозичень для наповнення фондів охорони довкілля на рівні територіальних громад.

Спільним знаменником означених підходів стосовно формування сучасної територіальної моделі фінансового регулювання використання природних ресурсів на рівні територіальної громади є нарощення потоку інвестиційних вливань у відтворення природної сировини, модернізацію об'єктів природоохоронної інфраструктури, утилізацію відходів природних ресурсів на підприємствах переробної промисловості та природно-ресурсного сектора. Тому необхідною є розробка авторського концепту формування моделі фінансового регулювання використання природних ресурсів на рівні

територіальної громади з проекцією на те, що підбір бюджетних, податкових, кредитних та дозвоільно-ліцензійних методів регуляторного впливу на природокористувачів має здійснюватися через призму збільшення обсягів капітальних та портфельних інвестицій у сферу природокористування.

ЦІЛІ СТАТТІ

Метою статті є розроблення авторського концепту формування територіальної моделі фінансового регулювання використання природних ресурсів на рівні територіальної громади з огляду на поглиблення бюджетно-фіскальної децентралізації, модернізацію глобальної природоохоронної архітектури та необхідність зміцнення енергетичної самодостатності місцевого самоврядування на основі утилізації вторинної природної сировини.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Природні ресурси та природні умови здатні бути більш дієвим каталізатором соціально-економічного піднесення територіальних громад за умови наявності сучасної територіальної моделі фінансового регулювання використання природних ресурсів та охорони навколишнього природного середовища. Така територіальна модель фінансового регулювання природокористування на місцевому рівні має охоплювати комплекс бюджетно-податкових, грошово-кредитних та ліцензійно-дозвоільних регуляторів, суб'єктом застосування котрих виступають органи місцевого самоврядування та їх виконкоми, а також регіональні підрозділи державної виконавчої влади. Така модель має вписуватися у політику децентралізації управління природними ресурсами та охороною навколишнього природного середовища і повинна доповнювати національну екологічну та природно-ресурсну політику в частині врахування територіальних особливостей розміщення природно-ресурсних благ та техногенного впливу на навколишнє природне середовище. Також вона забезпечить більш активний вплив на природо-експлуатаційну та природоохоронну діяльність органів місцевого самоврядування, їх виконкомів та територіальних підрозділів органів державної виконавчої влади.

Особливо ускладненою є проблема формування такої територіальної моделі фінансового регулювання використання природних ресурсів, яка дозволить на рівні територіальної громади: 1) формувати фінансові фонди відтворення природно-ресурсного потенціалу, збереження біорізноманіття та охорони довкілля від стаціонарних та пересувних джерел забруднення, а також розміщення промислових і побутових відходів; 2) застосовувати систему стимулів для підвищення заінтересованості природокористувачів у забезпеченні комплексного використання природно-ресурсного потенціалу та утилізації вторинної сировини, зокрема податкових стимулів для прискорення процесів та розширення масштабів низьковуглецевого розвитку [2], імплементації базових положень Нової кліматичної угоди та Глобальних цілей сталого розвитку.

Формування фінансових фондів відтворення природно-ресурсного потенціалу та охорони довкілля на рівні територіальних громад в умовах надмірної звуже-

ності джерел інвестування природоохоронних та природно-експлуатаційних проєктів виступає запорукою критично необхідного фінансування заходів, пов'язаних з модернізацією мережі об'єктів природоохоронної інфраструктури, щоб не допустити загострення екологічної обстановки як в населених пунктах, так і на територіях, наближених до сільських та міських поселень. Квінтесенцією результативності функціонування фінансових фондів відтворення природно-ресурсного потенціалу та охорони довкілля є динаміка видатків місцевих бюджетів на охорону навколишнього природного середовища (ОНПС), що передбачає фінансування заходів, пов'язаних зі збереженням біорізноманіття, охороною та захистом підземних вод і ґрунтів, поводженням з відходами та очищенням зворотних вод (рис. 1). Нарощення вливань бюджетних коштів на ОНПС дасть змогу прискорювати процеси розширеного відтворення відновних природних ресурсів і робити ці ресурси більш доступними для залучення у відтворювальний процес. Тобто фактично фінансування заходів з охорони довкілля являє собою процес фінансово-інвестиційного забезпечення нарощення природно-ресурсного потенціалу та покращення якості окремих його складових.

У 2012—2021 роках в динаміці видатків місцевих бюджетів (обласних та районних бюджетів, бюджетів місцевого самоврядування (бюджети сільських та міських територіальних громад)) в цілому спостерігається висхідна тенденція за винятком 2020—2021 років порівняно з 2019 роком, коли відбулося згортання величини публічного фінансування природоохоронної діяльності на місцевому рівні через введення карантинних обмежень у зв'язку з поширенням пандемії коронавірусу. Зокрема, у 2012 році сума видатків місцевих бюджетів на ОНПС склала 1 163 млн грн, у 2014 році — 885 млн грн, у 2016 році — 1 484 млн грн, у 2019 році — 3 414 млн грн, у 2021 році — 2 420 млн грн. В цілому у 2021 році порівняно з 2012 роком видатки місцевих бюджетів на ОНПС виросли на 1 257 млн грн. У 2017—2021 роках порівняно з 2012—2016 роками певною мірою зростала частка місцевих бюджетів у загальних видатках Зведеного бюджету України на ОНПС.

Зокрема, у 2012—2016 роках вона коливалася в інтервалі 17,9—26,7%, а у 2017—2021 роках — в інтервалі 22,8—36,4%. Тобто спостерігається тенденція поступового перенесення центру тяжіння у публічному фінансуванні природоохоронної діяльності на місцевий рівень, що вимагає модернізації системи фінансового регулювання використання природних ресурсів, щоб видатки місцевих бюджетів доповнити іншими джерелами фінансово-інвестиційного забезпечення відтворення природно-ресурсного потенціалу та охорони довкілля.

Орієнтація територіальної моделі фінансового регулювання на застосування комплексу стимулів для природокористувачів дасть змогу збільшити обсяги виробництва продукції з високою доданою вартістю на основі переробки природної сировини. Стимули повинні бути зорієнтовані на впровадження методів та технологій комплексного природокористування (зменшення втрат природної сировини, підвищення рівня утилізації вторинних природних ресурсів, виробництво газоподібного та твердого біологічного палива на основі відходів сільськогосподарського та лісгосподарського вироб-

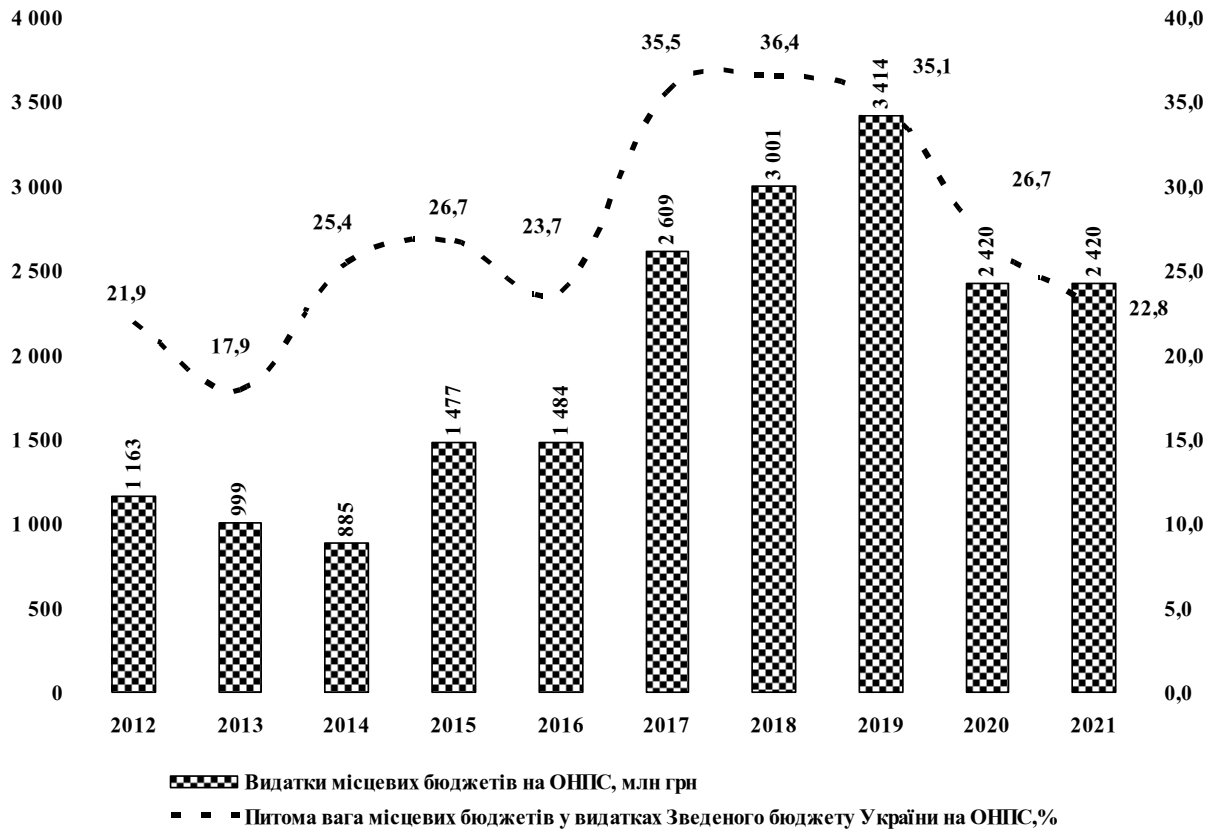

Рис. 1. Фінансування ОНПС за рахунок коштів місцевих бюджетів України

Джерело: розраховано за даними Державної казначейської служби України та Державної служби статистики України.

ництва), що створить умови для того, щоб і в середньостроковій і довгостроковій перспективі підвищити дієвість впливу господарського освоєння місцевого природно-ресурсного потенціалу на темпи соціально-економічного розвитку територіальних утворень [5, с. 12–13]. Об'єднання територіальних громад створило умови для того, щоб за рахунок застосування стимулів на місцевому рівні суттєво збільшити обсяги утилізації вторинної сировини, що дасть змогу сформувати потужну ресурсну базу виробництва біологічного палива та різноманітних напівфабрикатів. Утилізація природної сировини водночас зменшує потребу у додатковому вилученні матеріально-речової субстанції первинних природних ресурсів для потреб регіонального господарського комплексу, що дає змогу прогнозувати підвищення рівня запасів окремих видів природної сировини у середньостроковій та довгостроковій перспективі.

Враховуючи зростання ресурсних та територіальних можливостей місцевого самоврядування у зв'язку із завершенням процесу об'єднання територіальних громад, значно розширюються можливості муніципалітетів залучати природні ресурси у відтворювальний процес і тим самим створювати умови для нарощення валового регіонального продукту [5, с. 12–13]. Об'єднання територіальних громад дало можливість сформувати територіальні утворення з вищим рівнем концентрації комунальних природно-ресурсних активів, що однозначно підвищує їх привабливість як з точки зору перспективної форми реального капіталу, так і з точки зору інвестиційних вливань у видобуток та використання окремих видів природної сировини. Також зростання масштабів природокористування в межах об'єднаних територіальних громад розширює

реальну базу стягнення рентної плати за спеціальне використання природних ресурсів і за відповідного рівня обґрунтованості нормативів плати здатне забезпечити підвищення рівня надходжень природно-ресурсних платежів як до державного бюджету, так і до місцевих бюджетів.

Перспективна територіальна модель фінансового регулювання використання природних ресурсів має охоплювати комплекс регуляторів, які даватимуть можливість запроваджувати у практику фінансово-інвестиційного забезпечення відтворення природно-ресурсного потенціалу такі механізми, які відповідають запитам та вимогам базових міжнародних природоохоронних конвенцій і тим самим забезпечуватимуть залучення для реалізації екологічних проєктів територіальних громад коштів глобальних природоохоронних фондів, що дасть змогу реально диверсифікувати джерела інвестування природно-ресурсного сектора місцевих господарських комплексів. Особливо важливо умонтувати в територіальну модель фінансового регулювання природокористування інструменти та методи, які дадуть змогу територіальним громадам вливатися в природоохоронну архітектуру Європейського Союзу. Прикордонні з Європейським Союзом регіони України мають сприятливі умови для активізації транскордонного співробітництва і залучення коштів європейських фінансово-кредитних інституцій та урядів європейських країн, що дасть змогу прискорити реалізацію проєктів природоохоронного спрямування і підвищити привабливість природно-ресурсних комплексів для залучення приватних інвестицій. Це дуже важливий момент, особливо в умовах воєнного стану, коли можливості держави та територіальних громад фінансувати природоохоронну діяльність є обмеженими.

Нинішній рівень інвестиційного забезпечення реалізації природоохоронних проєктів, які мають вагомий вплив на екологічну обстановку у територіальних громадах в цілому, є недостатнім. В умовах воєнного стану його підвищити за рахунок внутрішніх джерел надто проблематично, тому важливим завданням формування територіальних моделей фінансового регулювання використання природних ресурсів є доповнення коштів публічних бюджетів коштами приватних підприємницьких структур та іноземних інвестицій. За умови створення умов для такого доповнення і за рахунок акумуляції частини природно-ресурсної ренти за спеціальне природокористування реальним є нарощення обсягів інвестиційного забезпечення відновлення, відтворення та охорони природних ресурсів та модернізації природно-господарської та природоохоронної інфраструктури. В умовах децентралізації влади та реформи місцевого самоврядування, коли центр тяжіння в управлінні соціально-економічними процесами поступово переміщується на рівень територіальної громади, удосконалення методологічного забезпечення стягнення рентної плати за спеціальне природокористування виступає однією з передумов зміцнення фінансової самодостатності територіальних утворень, особливо у сільській місцевості [4, с. 8]. Тому територіальна модель фінансового регулювання використання природних ресурсів має охоплювати такі інституційні норми, які забезпечуватимуть підвищення рівня концентрації рентної плати та плати за використання інших природних ресурсів у бюджетах територій, які виступають основним ареалом концентрації природної сировини. Таким ареалом концентрації переважної більшості природно-ресурсних благ виступають сільські території, котрі внаслідок багаторічного існування численних бюджетних викривлень, не отримують навіть критично необхідних обсягів природно-ресурсної ренти, що не дає можливості вчасно відтворювати порушені природні біогеоценози та розвивати природоохоронну інфраструктуру в цілому.

ВИСНОВКИ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

В умовах завершення процесу об'єднання територіальних громад і підвищення тим самим рівня концентрації комунальних природно-ресурсних активів важливого значення набуває формування сучасної територіальної моделі фінансового регулювання використання природних ресурсів (ресурсів атмосферного повітря, водних, земельних, мінерально-сировинних та біологічних ресурсів, вторинних природних ресурсів), яка охоплюватиме комплекс бюджетно-податкових, грошово-кредитних та ліцензійно-дозвільних регуляторів, котрі забезпечуватимуть доповнення коштів публічних бюджетів приватними інвестиціями та коштами урядів іноземних держав і міжнародних природоохоронних фондів. Базовою детермінантою формування територіальних моделей фінансового регулювання використання природних ресурсів є посилення інвестиційної спрямованості фінансового забезпечення відтворення природно-ресурсного потенціалу та охорони довкілля для забезпечення масштабної модернізації мережі об'єктів природоохоронної та природно-господарської інфраструктури. Ключовим елементом таких територі-

альних моделей мають виступати стимули, котрі підвищуватимуть заінтересованість природокористувачів у інвестиційному забезпеченні своєчасного відтворення природної сировини та застосування сучасних інноваційних методів її переробки та утилізації. Вагомою складовою фінансового регулювання на рівні територіальних громад мають стати методи та інструменти, котрі дозволять залучити інвестиції у відтворення природно-ресурсного потенціалу за рахунок коштів Європейського Союзу та коштів, акумульованих в результаті імплементації у практику вітчизняного природокористування базових положень міжнародних природоохоронних конвенцій.

Література:

1. Веклич О.О. Перші підсумки фінансово-бюджетної децентралізації екологічного оподаткування. Економіка України. 2016. № 3. С. 60—74.
2. Гайдучий І.П. Потенціал екологічних податків для стимулювання сталого низьковуглецевого розвитку. Сталій розвиток економіки. 2014. № 3. С. 9—14.
3. Голян В.А., Медінська Н.В., Лучечко Ю.М., Заставний Ю.Б. Фінансово-інвестиційне забезпечення сфери поводження з відходами: напрями формування інституціонального середовища. Інвестиції: практика та досвід. 2022. № 17—18. С. 5—12.
4. Голян В.А. Плата за природні ресурси в умовах децентралізації: інвестиційний аспект. Інвестиції: практика та досвід. 2016. № 7. С. 7—16.
5. Карпук А.І., Миклуш Т.С., Дзюбенко О.М. Організаційно-економічне забезпечення комплексного природокористування на муніципальному рівні: інвестиційно-фінансові аспекти. Економіка та держава. 2018. № 9. С. 11—18.
6. Хвесик М.А., Бистряков І.К., Клиновий Д.В. Фінансово-економічний механізм капіталізації природних ресурсів об'єднаної територіальної громади. Фінанси України. 2018. № 4. С. 19—40.

References:

1. Veklych, O.O. (2016), "The first results of the financial and budgetary decentralization of environmental taxation", *Ekonomika Ukrainy*, vol. 3, pp. 60—74.
 2. Hajduts'kyj, I.P. (2014), "The potential of environmental taxes to stimulate sustainable low-carbon development", *Stalij rozvytok ekonomiky*, vol. 3, pp. 9—14.
 3. Holian, V.A. Medyn's'ka, N.V. Luchechko, Yu.M. and Zastavnyj, Yu.B. (2022), "Financial and investment support of the waste management sector: directions for the formation of an institutional environment", *Investytsii: praktyka ta dosvid*, vol. 17—18, pp. 5—12.
 4. Golyan, V. (2016), "Charge for natural resources in the face of decentralization: investment aspect", *Investytsii: praktyka ta dosvid*, vol. 7, pp. 7—16.
 5. Karpuk, A. Myklush, T. and Dzyubenko, O. (2018), "Organizational and economic support for integrated nature management at the municipal level: investment and fiscal aspects", *Ekonomika ta derzhava*, vol. 9, pp. 11—18.
 6. Khvesyk, M.A. Bystriakov, I.K. and Klynovyy, D.V. (2018), "Financial and economic mechanism of capitalization of natural resources of the united territorial community", *Finansy Ukrainy*, vol. 4, pp. 19—40.
- Стаття надійшла до редакції 03.04.2023 р.*